

BUREAU CRIMINALITEITS
PREVENTIE ■

Evaluatie Experiment
Voetbalvandalisme en
Jeugdwelzijn
FC Den Haag

Amsterdam, november 1990
Bureau Criminaliteitspreventie
N.C. Hilhorst en
A.G. van Dijk

Stichting het Persinstituut
H.H. van der Brug en
J. Meijs

Inhoudsopgave

	Pagina
1 Inleiding	1
2 Het project bij FC Den Haag in grote lijnen	3
2.1 De projectorganisatie	3
2.1.1 Overleg	3
2.1.2 Aanstelling supporterscoördinator en coachingsmedewerkster	4
2.2 De sociaal-preventieve aanpak	4
2.2.1 Kenmerken werkwijze supporterscoördinator	4
2.2.2 Uitwerking subdoelstellingen	5
2.2.3 Overige projectonderdelen	10
3 Beoordeling van het project door de lokale participanten	14
3.1 Organisatorische aspecten	14
3.2 Oordeel over het bereiken van de subdoelstellingen	14
3.3 Oordeel over de overige projectonderdelen	16
4 Uitkomsten van de nameting onder de supporters van Midden-Noord en CIV-gegevens	17
4.1 Resultaten nameting	17
4.2 Hoofddoelstelling	19
5 Conclusies en aanbevelingen	23
5.1 Conclusies	23
5.2 Aanbevelingen	24

Bijlage 1: Tabellen Den Haag (n=36)

1 Inleiding

In deze rapportage wordt het sociaal-preventieve experiment voetbalvandalisme en jeugdwelzijn geëvalueerd.

De **hoofddoelstelling** van het sociaal-preventieve experiment in Den Haag luidt:

"Vermindering van het voetbalvandalisme, gepleegd door side-supporters van FC Den Haag, op de dagen dat FC Den Haag haar uit- en thuiswedstrijden speelt" (Project Voetbalvandalisme/Jeugdwelzijn, pagina 2).

Deze hoofddoelstelling tracht men te bereiken door middel van het realiseren van de volgende subdoelstellingen:

- 1 het streven naar positieve gedragsbeïnvloeding van de in het bijzonder problematische supporters, door middel van individuele sociale begeleiding en zonodig hulpverlening;
- 2 het bevorderen van zelf-organisatie en clubbinding van de side-supporters en wel zodanig dat zij zich medeverantwoordelijk beschouwen voor aanvaardbaar supportersgedrag voor, tijdens en na de wedstrijd en dat zij bovendien in staat zijn om onder meer via onderlinge sociale controle, ongewenst gedrag te voorkomen;
- 3 het versterken van de band tussen FC Den Haag en de supporters in die zin, dat de supporters voelen dat de club zich in al haar geledingen verbonden weet met haar supporters.

De **doelgroep**, waarop dit project zich richt, zijn de jonge supporters van FC Den Haag, die zich bij sommige wedstrijden zo gedragen, dat een ordelijk verloop van de wedstrijd bijna onmogelijk is, terwijl veelal ook buiten het stadion bij het gaan naar en komen van wedstrijden wanordelijkheden voorkomen.

De doelgroep in Den Haag bestaat uit supporters uit verschillende woonwijken (Schilderskwartier, Laakkwartier, Spoorwijk, Transvaal en Scheveningen). In de praktijk heeft het project zich met name gericht op de supporters van de Midden-Noord tribune.

Om na te gaan in hoeverre de hoofddoelstelling en de daarmee verbonden subdoelstellingen gerealiseerd zijn, wordt van de volgende informatiebronnen gebruikt gemaakt:

- Interviews met betrokkenen: in juli en augustus 1989 zijn alle centrale betrokkenen geïnterviewd; september 1990 is een aantal van deze betrokkenen wederom geïnterviewd¹.
- Notulen van de bijeenkomsten van de begeleidingscommissie en de notities die daarin aan de orde zijn geweest.
- Het beleidswerkplan 1990 van de supporterscoördinator en de coachingsmedewerkster.
- Gegevens van het Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme (CIV).
- Interviews met side-supporters, die gehouden zijn in de maanden februari/maart 1990.

¹ Helaas was het vanwege het beperkte budget niet mogelijk om iedereen te interviewen.

Leeswijzer

In dit verslag wordt gerapporteerd over het verloop van het experiment van augustus 1988 tot en met juni 1990 (de officiële einddatum van het experiment). Vanwege de latere start van het experiment hebben de landelijke subsidiegevers de lokaties de mogelijkheid gegeven het experiment te verlengen tot en met december 1990. Een aantal leden van de lokale begeleidingscommissie is van mening dat na een periode van stagnatie er in de eerste periode van het seizoen 1990-1991 ontwikkelingen zijn opgetreden.

- In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van het project in grote lijnen en de plannen voor de tweede helft van 1990. De beschrijving, die gegeven is in de 'Interimrapportage Project Voetbalvandalisme en Jeugdwelzijn Den Haag' (juni 1989) wordt aangevuld.
- In hoofdstuk 3 volgt de beoordeling door de betrokkenen van de belangrijkste onderdelen van het project.
- In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de vraag in welke mate de subdoelstellingen en hoofddoelstelling zijn gerealiseerd.
- In hoofdstuk 5 worden algemene conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan voor de continuering van het project.

2 Het project bij FC Den Haag in grote lijnen

2.1 De projectorganisatie

2.1.1 Overleg

In Den Haag is sprake van een groot aantal overlegvormen, waarin vergaderd wordt over (bepaalde aspecten van) het voetbalvandalisme. Enkele van deze overlegvormen worden hieronder kort beschreven.

Lokale begeleidingscommissie Voetbalvandalisme-Jeugdwelzijn

Bij het begin van het project is een lokale begeleidingscommissie in het leven geroepen. In deze commissie participeren vertegenwoordigers van het OM, gemeentepolitie, spoorwegpolitie, gemeente (de afdelingen Algemene Bestuurszaken; Jeugd-, Sport-, Recreatie- en Wijkangelegenheden en DGW), Stichting Haags Sociaal Cultureel Werk², Belangenvereniging Zuiderpark, bestuur supportersvereniging FC Den Haag, de Stuurgroep Bestuurlijke Preventie, de voorzitter van FC Den Haag, de supporterscoördinator, de coachingsmedewerkster en Bureau Criminaliteitspreventie.

Deze begeleidingscommissie vergadert gemiddeld een keer in de zes weken. Op deze vergaderingen wordt de stand van zaken van het project besproken: bouw, beheer en exploitatie supportershome, geplande activiteiten, het werkplan van de supporterscoördinator, het onderzoek, het coachingsproject en de supportersvereniging.

Werkoverleg supporterscoördinator, coachingsmedewerkster en adjunct-directeur SHS

Eén keer in de vijf weken wordt gerapporteerd over de voortgang. Het betreft onder andere:

- evaluatie van en ondersteuning bij georganiseerde/geplande activiteiten;
- het beoordelen van het functioneren (aanpak en houding) van de medewerkers.

Bestuur supportersvereniging

In dit overleg participeren de bestuursleden van de supportersvereniging³ 'FC Den Haag' en de supporterscoördinator. Iedere twee weken worden alle bestuurszaken doorgenomen.

Ambtelijke adviesgroep bestrijding voetbalvandalisme

Deze adviesgroep, waarin politie, brandweer, Openbaar Ministerie en de gemeente vertegenwoordigd zijn, adviseert en rapporteert aan het college van B & W en het driehoeksoverleg aangaande beleidsmatige zaken die betrekking hebben op de handhaving van de openbare orde en veiligheid rond voetbalvandalisme op (middel)lange termijn.

² De SHS is het overkoepelend orgaan van Ambulant Jongerenwerk en sociaal-culturele centra in Den Haag.

³ De structuur van deze vereniging wordt in september 1990 veranderd in een stichting.

Werkgroep Coaching

Aan dit overleg nemen politie (jeugdzaken en preventieprojecten), gemeente, spoorwegpolitie, de supporterscoördinator en de coachingsmedewerkster deel. Doel van dit overleg is om te komen tot onderhandelingen met de Officier van Justitie over welke jongeren voor welke vergrijpen bij het coachingsproject aangemeld kunnen worden. De coachingsmedewerkster tracht door dit overleg een breder draagvlak te creëren voor coaching als alternatieve strafafdoening.

Landelijk supporterscoördinatorenoverleg

Eén keer in de zes weken vergaderen alle supporterscoördinatoren, uit de acht lokaties waar experimenten voetbalvandalisme lopen, om elkaar van de voortgang op de hoogte te brengen.

2.1.2 Aanstelling supporterscoördinator en coachingsmedewerkster

In Den Haag zijn twee medewerkers aangesteld ten behoeve van het experiment 'Voetbalvandalisme - Jeugdwelzijn'.

De supporterscoördinator is aangesteld per 15 augustus 1988 voor 36 uur per week. Het accent van zijn werkzaamheden ligt op het supportersproject. Zijn taken bestaan uit het ondersteunen en het versterken van de structuur van de supportersvereniging; het ondersteunen van de beheerder bij het beheer van het supportershome; het leggen van contacten met jeugdwelzijnsinstellingen (jongerencentra) waar (veel) FC Den Haag supporters komen en het leggen en onderhouden van contacten met allerlei instanties en personen rondom het voetbalgebeuren, onder andere de voetbalclubs waartegen FC Den Haag moet voetballen en de politiekorpsen van de steden waar FC Den Haag zijn uitwedstrijden speelt.

Per 01.02.1989 is ten behoeve van het Coachingsproject een tweede kracht, aangesteld voor 20 uur in de week. Deze coachingsmedewerkster is verantwoordelijk voor het welslagen van het 'Coachingsproject'. Zij houdt zich bezig met coaching, dat wil zeggen het werven/begeleiden van coaches en het jongeren interesseren voor deze methodiek.

De beide medewerkers zijn in dienst van de SHS (Stichting Haags Sociaal Cultureel Werk).

2.2 De sociaal-preventieve aanpak⁴

2.2.1 Kenmerken werkwijze supporterscoördinator

Op de Midden-Noord tribune staan in het seizoen '89-'90 ongeveer 900-1600 supporters die tot de doelgroep behoren. In het seizoen '88-'89 waren dit nog ongeveer 600-700 supporters.

De supporterscoördinator heeft contact gelegd met side-supporters door een frequente aanwezigheid bij uit- en thuiswedstrijden, door het voeren van gesprekken en door het geven van concrete informatie. Hij denkt dat hij gekend wordt door 1000-1400 supporters. Met 300-400 supporters heeft hij nader contact gelegd en met 80-90 supporters heeft hij zeer regelmatig con-

⁴ Naast de sociaal-preventieve aanpak is ook aandacht besteed aan techno-preventieve en repressieve maatregelen.

tact. De jongeren waarmee hij regelmatig contact heeft zijn onder andere de jongeren, die betrokken zijn bij de organisatie van activiteiten die in het kader van het project worden uitgevoerd. Een knelpunt bij de contactlegging was de afwezigheid van een ontmoetingsruimte (het supportershome).

De supporterscoördinator probeert interne motivatie (om geen rotzooi te trappen) en sociale controle aan te kweken, door onder andere de doelgroep serieus te nemen, ze bij activiteiten te betrekken en uit te gaan van dingen die de supporters kunnen (coachingsmethode). Heel belangrijk vindt hij dat supporters, onder zijn begeleiding, zelf activiteiten organiseren. De harde kern wijst hij op de consequenties van gepland negatief gedrag voor FC Den Haag. Dit werkt, volgens de supporterscoördinator, beter dan op hun persoonlijke gemoed te werken. Ze komen te vaak in aanraking met de politie om daar wakker over te liggen. Hun club dragen ze een warm hart toe en die willen ze geen nadeel berokkenen.

De adjunct-directeur van de SHS stelt duidelijk dat de supporterscoördinator geen taken dient over te nemen van de supportersvereniging. Vooral in het eerste seizoen moest de supporterscoördinator oppassen niet als loopjongen gebruikt te worden.

Beleidsplan tweede helft 1990

De werkzaamheden van de supporterscoördinator (en de coachingsmedewerkster) worden in het resterende deel van deze paragraaf, per project-onderdeel, behandeld. In het algemeen kan gesteld worden dat de supporterscoördinator streeft naar een geleidelijke overdracht van een aantal taken naar het bestuur van de supportersvereniging.

2.2.2 Uitwerking subdoelstellingen

1 Individuele begeleiding van supporters: het 'Coachingsproject'

Opzet

Het Coachingsproject is bestemd voor jeugdige supporters die tijdens en rondom de voetbalwedstrijden van FC Den Haag probleemgedrag vertonen, waardoor ze in aanraking met de politie komen of dreigen te komen.

Het doel van het coachingsproject is om het gedrag van de in het bijzonder problematische side-supporters in positieve zin om te buigen. De achterliggende gedachte is dat supporters, die tijdens en rondom wedstrijden probleemgedrag vertonen, ook nogal eens minder goed functioneren op andere gebieden van het dagelijks leven, zoals vrije tijd, werk, school en het omgaan met geld. De betreffende jongeren zijn vaak niet gemotiveerd om bij een hulpverlener aan te kloppen, maar zijn meer gebaat bij een goede kennis in de buurt, bij wie ze met hun vragen terecht kunnen. Het probleem is echter dat veel jongeren in hun omgeving niet een dergelijk persoon hebben. Door middel van coaching wordt geprobeerd hierin te voorzien.

Coaching is een hulpverleningsvorm die gebaseerd is op het zogenaamde 'tekortmodel'. Vanuit dit model wordt probleemgedrag van adolescenten gezien als een manifestatie van vaardigheidstekorten en wordt de (ambulante) hulpverlening toegespitst op het aanvullen van deze tekorten.

De nadruk wordt gelegd op het leren van nieuwe vaardigheden (aansluiten bij de mogelijkheden van een jongere) in plaats van op het huidige inadequate gedrag (de onmogelijkheden van een jongere). Elders in het land zijn hiermee op kleine schaal reeds positieve ervaringen opgedaan, echter nog niet met

problematische voetbalsupporters. De methodiek, die aan het coachingsproject ten grondslag ligt, is ontwikkeld door het Paedologisch Instituut te Amsterdam⁵.

In het Haagse project worden de coaches geworven onder oudere supporters, aangezien deze bekend zijn met de leefwereld van de betreffende jongeren. Geselecteerde coaches nemen deel aan een training, waarin hen de belangrijkste componenten van de methodiek worden geleerd. Een coach, die op vrijwillige basis meestal één jongere op een gestructureerde wijze begeleidt, heeft ongeveer een maal per week contact met de betreffende jongere. Alledaagse dingen als huisvesting, geld, voedsel, drank en drugs nemen een grote plaats in, maar ook school, werk, vrije tijd en de omgang met familie, leeftijdsgenoten en relaties komen aan bod. De coach geeft advies en informatie, legt uit hoe je het beste iets aan kunt pakken en stimuleert hem (of haar) om dingen te ondernemen. Het doel van de begeleiding is dat de jongere zich in het dagelijks leven zelfstandig kan redden.

Het idee was om ongeveer 15 tot 20 coaches te werven, die gedurende de experimenteerperiode 30-35 jongeren kunnen begeleiden.

Werving coaches

In maart 1989 is gestart met de werving van de vrijwillige coaches. Via buurthuizen, bekende contactpersonen (onder andere het begeleidingsteam van de Haagse spoorwegpolitie), media en via een vrijwilligersvacaturebank heeft men getracht coaches te vinden. De werving van coaches bleek een intensieve en tijdrovende bezigheid. Verder bleken ook niet alle kandidaten geschikt als coach, onder andere omdat ze zelf een hulpvraag bleken te hebben en zodoende geen model kunnen staan voor de jongere of omdat ze zich onvoldoende konden verplaatsen in de leefwereld van een jongere supporter. In oktober 1989 hebben zes coaches de training doorlopen. Wegens gebrek aan deelnemende jongeren zijn er verder geen coaches geworven.

Deelname jongeren

De concrete stimulering van jongeren om deel te nemen aan het coachingsproject kan geschieden via justitie bij voetbalvandalistisch gedrag, via de supportersvereniging of via jongerencentra. In maart 1989 is gestart met het werven van coaches. In juni 1989 is een overleggroep (werkgroep coaching) in het leven geroepen om mogelijke verwijspcedures via Justitie te ontwikkelen. Het lag in de bedoeling om in tweede instantie jongeren via het vrijwillige kader bij het Coachingsproject te betrekken. Via dit overleg is er een samenwerking tussen bureau HALT (Haags Alternatief) en het coachingsproject gerealiseerd. In de praktijk betekent dit dat als een minderjarige aangehouden wordt wegens het plegen van een strafbaar feit, welke plaats vindt voor, tijdens of na een thuiswedstrijd van FC Den Haag bekeken kan worden of de jongere voor HALT-coachingsafdoening in aanmerking komt. Met de Officier van Justitie wordt overlegd of de betreffende jongeren in aanmerking komt voor het coachingsproject. In het kader van HALT moet een jongere acht keer contact hebben met zijn coach. Hoewel deze procedure formeel door alle partijen is goedgekeurd is maar één jongere naar HALT-coaching verwezen.

⁵ Zowel de coachingsmedewerkster als de supporterscoördinator hebben bij dit instituut een training in de methodiek gevolgd. Ook vindt er gedurende het experiment regelmatig overleg plaats met een medewerkster van het Paedologisch Instituut over de concrete invulling van het coachingsproject.

Een soortgelijke samenwerking is gerealiseerd met Buro Alternatieve Sancties (BAS)⁶. Via BAS zijn twee jongeren verwezen naar het coachingsproject. Eén van die twee jongeren is zijn afspraken niet nagekomen.

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat het Coachingsproject, hoewel de methodische uitgangspunten zeer interessant zijn en veel aandacht is besteed aan de praktische uitwerking, niet het beoogde effect heeft gehad. De effecten van deelname aan coaching zijn als gevolg hiervan niet aan te geven.

Er zijn erg weinig voetbalvandalen doorverwezen via BAS en HALT.

De eerste reden hiervoor is dat bij thuiswedstrijden nauwelijks minderjarige jongeren aangehouden zijn. Wel blijkt dat er bij thuiswedstrijden een beperkt aantal meerderjarigen aangehouden is.

In de tweede plaats heeft het voetbalvandalisme zich meer verschoven naar de uitwedstrijden. Minderjarigen en meerderjarigen die zich schuldig maken aan voetbalvandalisme bij uitwedstrijden worden veroordeeld in de regio waar ze aangehouden zijn. Formeel komt deze groep dus niet in aanmerking voor het Haagse coachingsproject.

Door het kleine aantal jongeren dat voor coaching in aanmerking komt, bestaat bovendien het gevaar dat coaches, die na hun opleiding lang moeten wachten op een begeleidingscontact met een jongere, afvallen.

In januari 1990 heeft de coachingsmedewerkster de begeleidingscommissie attent gemaakt op deze knelpunten. De bespreking van deze knelpunten en het zoeken naar mogelijke oplossingen werd steeds vooruit geschoven.

Beleidsplan tweede helft 1990

De coachingsmedewerker stelt dat de belangrijkste activiteiten gericht zullen zijn op:

- Het in stand houden van goede contacten met HALT en BAS.
- Jongeren, door middel van buurthuizen, op vrijwillige basis interesseren voor het coachingsproject. In overleg met de teamleider en de jongerenwerkers zal bekeken worden wat de beste methode is om de jongeren voor het project te enthousiasmeren.
- Het proberen meerderjarigen (tot ongeveer 21 jaar), die aangehouden zijn wegens voetbalvandalistisch gedrag, voor het coachingsproject in aanmerking te laten komen.

2 Versterken van de clubbinding

De laatste twee subdoelstellingen richten zich op het verbeteren van de binding van supporters met de club. Deze doelstelling heeft men getracht te operationaliseren door het bouwen van een supportershome, het versterken van de supportersvereniging en het uitbrengen van een verenigingsblad, genaamd Fanmail.

Supportershome

Het supportershome speelt in de plannen een belangrijke rol als ontmoetingspunt en voor de uitvoering van groepsbindende recreatieve en sportieve activiteiten. Ook het bestuur van de supportersvereniging dacht dat ze snel

⁶ Een verschil tussen BAS en HALT is dat er bij BAS jongeren komen die voorgeleid zijn geweest bij de Officier van Justitie en de kinderrechter.

een supportershome zouden krijgen. Door allerlei vertragingen kon echter pas in december 1988 met de bouw begonnen worden. Om vervolgens in januari 1989 weer stilgelegd te worden, naar aanleiding van een door de voetbalvereniging ADO ingezette AROB-procedure tegen de gemeente Den Haag, waarin gesteld wordt dat het bouwplan (het bouwen van opstallen) in strijd is met het bestemmingsplan (park). De achterliggende reden was dat 'buurman' ADO bang was voor overlast. Uiteindelijk heeft de Raad van State, nadat de bouw 10 maanden heeft stil gelegen, beslist dat de bouw door kon gaan. Al deze vertragingen hadden als gevolg dat het - voor de uitvoering van het experiment belangrijke - supportershome pas aan het begin van het voetbalseizoen '90-'91 geopend kon worden. De begeleidingscommissie heeft in 1989 en 1990 veel tijd besteed aan de bouw en de beheersvorm van het home. Onder andere naar aanleiding van de bevindingen uit het doelgroeponderzoek is gesproken over enkele 'home'-regels, bijvoorbeeld over alcohol- en druggebruik. De gemaakte afspraken zijn echter niet voor iedereen duidelijk en bovendien worden de gemaakte afspraken niet altijd uitgevoerd. De eindverantwoordelijkheid over het beheer van het supportershome ligt bij het bestuur van FC Den Haag. Door dit bestuur is een bestuurslid van de supportersvereniging als beheerder aangesteld. Doordat het home pas in een zo laat stadium gereed is gekomen was het niet mogelijk, om in het kader van het experiment, ervaring op te doen met het home. Veel van de ideeën zullen in de tweede helft van 1990 in de praktijk uitgewerkt en getoetst moeten worden.

Beleidsplan tweede helft 1990

- In eerste instantie begeleidt en ondersteunt de supporterscoördinator de beheerder in een wekelijks werkoverleg.
- Er zal een barwerkgroep, bestaande uit vrijwilligers ingesteld worden. Deze werkgroep zal zich onder leiding van de beheerder bezig houden met de in- en verkoop van drank en etenswaren, het onderhouden van contacten met leveranciers, het bijhouden van de financiën, het draaien van bardiensten en het schoonhouden van bar en keuken.
- Verder zal er een sportwerkgroep ingesteld worden, die onder leiding van een vrijwilliger (en onder begeleiding van de supporterscoördinator) een pakket van voornamelijk recreatieve activiteiten (kaart-, spel- en quizavonden, discussieavonden met het bestuur van FC Den Haag, spelers en technische staf, de gemeente en de (spoorweg)politie, zaalvoetbaltoernooien, uitstapjes enz.) voor binnen en buiten het home gaan organiseren. Deze activiteiten worden georganiseerd om de binding van de supporters met de club te vergroten. Bij de leden van de werkgroepen wordt, door aan te sluiten bij ieders individuele mogelijkheden, getracht de sociale vaardigheden te vergroten.

Versterken supportersvereniging

Een van de taken van de supporterscoördinator is het verstevigen van de structuur van de supportersvereniging. Het bestuur van deze vereniging bestaat uit supporters die vaak al jarenlang de informele leiders op Midden-Noord zijn. De leden van de vereniging worden echter onvoldoende geïnformeerd over de besluiten van het bestuur en ook worden er bijvoorbeeld geen ledenvergadering gehouden.

De supporterscoördinator heeft:

- tweewekelijkse bestuursvergaderingen belegd, waarvan de besluiten in notulen worden vastgelegd.

- een regelmatige overlegstructuur met instanties, zoals (spoorweg)politie, bestuur FC Den Haag en de gemeente, gerealiseerd.

Ondanks deze verbeteringen namen de klachten van de supporters in het seizoen '89-'90 en de spanningen binnen de Midden-Noord groep toe. Gesteld werd dat het bestuur van de supportersvereniging op een eiland werkt, weinig of niets voor de supporters organiseert en een ondoorzichtige financiële structuur heeft. De begeleidingscommissie heeft altijd problemen gehad met het niet naleven van de verenigingsregels door het bestuur (bijvoorbeeld dat er geen jaarvergaderingen belegd werden en het bestuur niet gekozen is). Verder ontstonden er op Midden-Noord groepjes waar de supportersvereniging geen invloed op had. In mei 1990 is het bestuur van de supportersvereniging uitgebreid met een aantal personen uit gebieden (Schilderswijk, Moerwijk, Scheveningen en Zoetermeer) waar veel FC Den Haag-fans wonen. Zij kunnen inspelen op de wensen en de behoeften van hun achterban en die inbrengen in de bestuursvergaderingen. In totaal zijn er nu negen bestuursleden.

Verder heeft het bestuur van FC Den Haag het bestuur van de supportersvereniging medeverantwoordelijk gemaakt voor het ordelijk verloop op de Midden-Noord tribune (hier tegenover staat dat 5% van de recettes van deze tribune voor de supportersvereniging is).

Beleidsplan tweede helft 1990

De supporterscoördinator benoemt de volgende onderdelen:

- Via Fanmail of het prikbord in het supportershome kenbaar maken welke besluiten het bestuur genomen heeft en een financieel overzicht geven.
- Door het inzetten van bestuursleden en vrijwilligers de sociale controle tussen supporters versterken.
- Met het supportershome en de supportersvereniging dient te worden bereikt dat de clubbinding wordt versterkt en wel door structureel overleg en samenwerking van de supportersvereniging met het FC Den Haag-bestuur, spelers, technische staf, sponsors, politie en justitie. Overigens beschouwt het FC Den Haag-bestuur de versterking van de supportersvereniging als een wezenlijk onderdeel van haar clubbeleid.

Fanmail

Onder begeleiding van de supporterscoördinator is in het seizoen '88-'89 het informatieblad van de supportersvereniging FC Den Haag vijf keer - onregelmatig - uitgekomen. De redactie werd gevoerd door een aantal supporters. Alle supporters konden kopij inleveren. Door omstandigheden buiten de supportersvereniging was het niet mogelijk om Fanmail in 1990 uit te brengen.

Beleidsplan tweede helft 1990

- Het elke maand doen verschijnen van een Fanmail, om de supporters op de hoogte te houden van de ontwikkelingen bij FC Den Haag en de supportersvereniging.

2.2.3 Overige projectonderdelen

3 Supportersbegeleiding in sociaal-culturele centra

Het lag in de bedoeling om in het kader van dit project een structurele samenwerking tot stand te brengen tussen de sociaal culturele centra en de supportersvereniging, teneinde hen te betrekken bij de uitvoering van het plan van aanpak van dit project. Het idee was om de professionele jongerenwerkers, die in de jongerencentra en club-en buurthuizen werkzaam zijn met een grote aanloop van side-supporters, zich meer gericht bezig te laten houden met de supportersproblematiek.

De samenwerking met de jongerencentra heeft nog geen duidelijke vorm gekregen. Wel heeft de supporterscoördinator oriënterende gesprekken gevoerd met jongerenwerkers om na te gaan welke mogelijkheden er zijn om tot een goede samenwerking te komen tussen het supportersproject en het welzijnswork in Den Haag en omgeving.

Uit deze gesprekken kwam naar voren dat een groot aantal centra bereid was om bij zogenaamde risico-wedstrijden jongerenwerkers en (oudere) vrijwilligers mee te sturen voor de begeleiding van FC Den Haag supporters bij uitwedstrijden. In het seizoen '89-'90 hebben bij vier wedstrijden drie tot vijf jongerenwerkers en vrijwilligers zich ingezet voor supportersbegeleiding. Verder waren de meeste centra van mening dat men beter kan wachten tot het supportershome gereed is alvorens een verdere samenwerking te realiseren.

Beleidsplan tweede helft 1990

De supporterscoördinator wil:

- samen met het club- en buurthuiswerk een aantal FC Den Haag avonden organiseren, waar onder meer aandacht geschonken wordt aan voetbalvervalsisme.
- Samen met het CAD in het supportershome voorlichtingsavonden organiseren om het alcohol- en drugprobleem terug te dringen.

Tevens heeft de supporterscoördinator een aantal nog niet uitgewerkte ideeën omtrent een verdere samenwerking met het sociaal-cultureel werk, bijvoorbeeld het 'totaalpakket werkgelegenheid'. De bedoeling is om supporters te laten deelnemen aan, binnen het welzijnswerk, bestaande werkgelegenheidsprojecten voor jongeren in een achterstandssituatie (Leerwerkbank Schilderswijk en H.O.O.H.). De supporters, die de opleiding hebben gevolgd zouden de garantie op een baan moeten krijgen bij bijvoorbeeld één van de sponsors van FC Den Haag of een ander bedrijf.

4 Begeleiding bij uit- en thuiswedstrijden

Hoewel deze activiteit niet in de subdoelstellingen tot uitdrukking komt is, de begeleiding van supporters bij wedstrijden, en dan met name uitwedstrijden, een belangrijk onderdeel van het experiment.

De supporterscoördinator heeft met veel jongeren in de combi-trein contact gelegd, onder andere door voor de supporters relevante informatie te verstrekken, zoals: op welk vak ze staan en hoe het eten en drinken geregeld is.

Thuiswedstrijden

Elke wedstrijd van FC Den Haag wordt door de supporterscoördinator en de voetbalinspecteur telefonisch doorgesproken. Een keer in de zes weken voeren de supporterscoördinator en een aantal vertegenwoordigers van de politie bureau-overleg over de gang van zaken rond wedstrijden.

Naar aanleiding van een bomincident in 1988 is de verstandhouding tussen het bestuur van de supportersvereniging enerzijds en politie en justitie anderzijds verstoord. Pas in het voetbalseizoen '89-'90 werden de contacten tussen de politie Den Haag en het bestuur van de supportersvereniging genormaliseerd, met name door het optreden van de nieuwe voetbalinspecteur. Bij risico-wedstrijden neemt deze voetbalinspecteur deel aan de voor- en nabesprekingen.

In het seizoen '89-'90 zijn de werkzaamheden van het supportersdetachement geformaliseerd. Dit supportersdetachement heeft als doel dat supporters en politie elkaar beter leren kennen, waardoor men beter op elkaar reageert. Het detachement bestaat uit achttien politiemannen/vrouwen, die:

- bij thuiswedstrijden contacten leggen met de supporters op de tribune van FC Den Haag,
- met enige regelmaat supportersactiviteiten bezoeken en
- op bijstandsbasis meegaan naar uitwedstrijden en zich ook daar tussen de FC Den Haag supporters mengen.

Bij de uitwedstrijden tegen Ajax, PSV en FC Utrecht hebben ze samen met de bestuursleden van de supportersvereniging bij problemen tussen FC Den Haag fans en ME/politie bemiddeld.

Beleidsplan tweede helft 1990

- Meer structureren van het overleg tussen bestuur van de supportersvereniging en de voetbalinspecteur. De supporterscoördinator vindt het wenselijk dat minstens een keer per maand de verschillende partijen overleg voeren om de wedstrijden te evalueren, eventuele knelpunten door te spreken en op te lossen en van belang geachte informatie door te geven.

Uitwedstrijden

Naar aanleiding van een incident in het begin van seizoen '88-'89 heeft de supporterscoördinator, na overleg met de politie in Den Haag afgesproken om voorbesprekingen te houden met politiekorpsen, clubs en spoorwegpolitie van steden waar FC Den Haag zijn uitwedstrijden speelt.

Met het bestuur van de supportersvereniging en een medewerker van de spoorwegpolitie zijn destijds de volgende afspraken gemaakt.

- Enkele weken voor een uitwedstrijd overleggen de supporterscoördinator en de vertegenwoordiger van de spoorwegpolitie met de betrokken club en de politie onder andere over het vervoer van station naar stadion en visa versa, over het vermoede aantal met de combi en eigen vervoer reizende supporters, de verkoop van eten en drinken in het stadion en de meest wenselijke benadering van de supporters.

- Fouillering en kaartcontrole vindt plaats op het station in Den Haag.

Wat betreft de combi-trein:

- De supporterscoördinator reist mee met de combi-trein om de supporters informatie te geven en een oogje in het zeil te houden.
- De supporters worden begeleid door een groep vaste spoorwegagenten, die proberen contact te leggen met de supporters om zodoende een band te laten ontstaan.

- Een aantal supporters verkopen zelf eten en drinken in de trein, waarvan ze de winst zelf mogen houden in ruil voor het meehelpen aan het handhaven van de orde en rust.
- Het uitdelen van spelletjes en het laten horen van muziek.

De eerste wedstrijden was er, met name bij de politie, wantrouwen over deze werkwijze, maar dat verminderde gedurende het seizoen '88-'89. De spoorwegen hadden al snel resultaat, dat wil zeggen minder problemen in de combi-trein.

In het begin van het seizoen '89-'90, waarin FC Den Haag was gepromoveerd naar de eredivisie, bleek dat het werken met vaste begeleidingsteams bij de spoorwegpolitie roostertechisch moeilijk is. Toen in de eerste helft van deze competitie zich een aantal incidenten voordeed, die uitmondten in vernielingen in de trein was dat het teken voor de spoorwegpolitie om de zogenaamde welzijnsaanpak stop te zetten en weer vrij streng op te treden⁷. Zo mocht er geen eten en drinken meer verkocht worden, moesten de supporters blijven zitten en was het vaste supportersteam vervangen door agenten, die uit het hele land kwamen.

Na een brief van de begeleidingscommissie en een overleg is afgesproken dat er weer eten en drinken in de trein verkocht mag worden en de supporters weer in de trein mogen lopen. Alleen de vaste teams kwamen niet terug. Na een aantal uitwedstrijden, waarin er een gespannen sfeer in de trein heerste, hebben zich later geen grote problemen meer voorgedaan.

Beleidsplan tweede helft 1990

- Het langzaam overdragen van de voorbesprekingen door de supporterscoördinator aan een of meer leden van het bestuur van de supportersvereniging;
- Het 'omvormen' van de informele begeleidingsgroep, die eten en drinken in de trein verkoopt, tot een meer formele groep die in de trein meehelpt de orde en rust te handhaven.
- Een tweemaandelijks overleg van de spoorwegpolitie met het bestuur van de supportersvereniging, de begeleidingsgroep en de supporterscoördinator.

5 Activiteiten op het gebied van recreatie en vrijetijdsbesteding

In verband met het feit dat het supportershome pas in september 1990 gerealiseerd is, zijn er - tot het begin van het voetbalseizoen '89-'90 - nog weinig structurele activiteiten op dit terrein ontplooid.

Het home wordt gerund door een beheerder onder verantwoordelijkheid van FC Den Haag. De supporterscoördinator heeft in deze (slechts) een ondersteunende rol. In de eerste periode zal dit wel betekenen dat de supporterscoördinator veel energie in het home moet steken, onder andere om de barwerkgroep (negen supporters) goed te laten functioneren. De al langer bestaande sportwerkgroep zorgt er voor dat drie zaalvoetbalelftallen elke maand twee keer spelen. Ook is er een veldvoetbalteam.

⁷ Het incidentenniveau was, in vergelijking met andere risicoclubs, niet hoog.

Beleidsplan tweede helft 1990

Op het moment dat het supportershome gereed is wil de supporterscoördinator, in samenwerking met een activiteiten-, een sport- en een barwerkgroep tal van activiteiten door en voor de doelgroep organiseren: onder meer spelavonden (onder andere kaarten, biljarten, tafelfootbal en tafel-tennis), avonden met spelers, technische staf en bestuur, gastsprekers, het vertonen van video's, feestavonden en verder buiten het supportershome zaalvoetbaltoernooien, veldvoetbalwedstrijden, uitstapjes en een overlevingstocht. In het algemeen kan gesteld worden dat deze activiteiten georganiseerd worden met het doel om de binding van de supporters met de club te vergroten en het vergroten van nieuwe (sociale) vaardigheden bij individuele supporters, waarbij aangesloten wordt bij de mogelijkheden van een jongere. Het accent ligt niet op het afleren van ongewenst gedrag, maar op het aanleren van gewenst gedrag (zie coachingsmethodiek).

De supporterscoördinator ziet als zijn taak het stimuleren en activeren van supporters opdat ze activiteiten gaan ontplooien. Hij denkt hierbij hulp nodig te hebben van supporters, de club, jongerenwerkers, de gemeente, politie, de spelersgroep en collega's supporterscoördinatoren.

Hij zal proberen een zo groot mogelijk deel van de doelgroep door deze activiteiten te bereiken; hij richt zich niet specifiek op een bepaald deel van de doelgroep.

3 Beoordeling van het project door een aantal lokale participanten

3.1 Organisatorische aspecten

In het kader van het voetbalvandalisme is in Den Haag veel vergaderd, in dit project onder andere tot uitdrukking komend in de vele verschillende overleggroepen, maar weinig besloten. Deze ambtelijke cultuur is volgens een geïnterviewde gebaseerd op harmonie en (schijn)consensus, waarbij de bal voortdurend wordt doorspeeld. In de praktijk is er een zekere overlap tussen de lokale begeleidingscommissie en de ambtelijke adviesgroep voetbalvandalisme.

Voorts treedt geen van de participanten duidelijk op als projectcoördinator, die zaken initieert en integreert, lijnen uitzet, gemaakte afspraken nacheekt en ervoor zorgt dat er beslissingen genomen worden.

In de oorspronkelijke opzet staan de volgende taken van de lokale begeleidingscommissie genoemd: coördinatie van alle taken en werkzaamheden, verantwoordelijkheden en uitvoering op korte en middellange termijn en eventuele bijsturing naar aanleiding van incidenten. Door het ontbreken van een projectcoördinator wordt onvoldoende toegekomen aan het ontwikkelen van een middellange termijn visie.

Naar aanleiding van een conflict hebben de bestuursleden van de supportersvereniging niet deelgenomen aan een aantal vergaderingen van de lokale begeleidingscommissie. Hierdoor werd het proces (4 à 5 maanden) lamgelegd. In een kleine commissie is geprobeerd om de problemen van de supportersvereniging op te lossen. Na dit incident is het, aanvankelijk goed lopende, overleg vrij statisch geworden. In de begeleidingscommissie-bijeenkomsten is steeds minder sprake van een zakelijke, inhoudelijke analyse, gevolgd door duidelijke beslissingen. De voorzitter en secretaris van de begeleidingscommissie benadrukken dat deze commissie geen besluitencommissie is. De standpunten van de verschillende betrokkenen waren niet altijd verenigbaar. Wel wordt gesteld dat de onderlinge uitwisseling vergroot is.

De begeleidingscommissie heeft wel een duidelijke bijdrage geleverd aan de verbetering van het contact met de spoorweggpolitie op het moment dat dit slecht liep. Het aantal leden van de begeleidingscommissie (namelijk 19) en het aantal persoonswisselingen is groot, hetgeen een efficiënt verloop niet bevordert.

3.2 Oordeel over het bereiken van de subdoelstellingen

Subdoel 1: de individuele begeleiding van de in het bijzonder problematische supporters (Coachingsproject)

De justitiële benadering van het Coachingsproject heeft niet de beoogde effecten opgeleverd.

Bovendien is de uiteindelijk afgesproken doorgeleidingsprocedure te beperkt. Er worden namelijk zelden minderjarige supporters bij thuiswedstrijden opgepakt. Volgens de politie zijn de supporters die de meeste problemen veroorzaken tussen de 18 en 35 jaar. Verder stelt de politie dat supporters die ernstig geweld tegen personen plegen vanzelfsprekend niet door Justitie wor-

den doorgesluisd naar Coaching en dit is wel de beoogde doelgroep. De coachingsmedewerkster is van mening dat het aanhoudingsbeleid strijdig is met de doelstellingen van het Coachingsproject. In gesprekken is dit probleem herhaaldelijk aan de orde gesteld. Voorgesteld is om meerderjarigen bij het project te betrekken. Dit voorstel is niet door het Openbaar Ministerie gehonoreerd.

Een respondent is van mening dat de coachingsmethodiek onvoldoende aansluit bij de belevingswereld van de supporters. Het project zou bijvoorbeeld beter bij de jongeren kunnen aansluiten door een koppeling met bestaande werkgelegenheidsprojecten. De coachingsmedewerkster is van mening dat het project wel aansluit bij de belevingswereld van de jongeren. De coach is zelf ook een voetbalfan en in het begincontact wordt veel aandacht besteed aan voetbal. Verder probeert de coach oplossingen te vinden bij geconstateerde problemen (onder andere op het gebied van huisvesting, werk, financiën). Door de geïnterviewden wordt benadrukt dat de coachingsmedewerkster zich, met veel doorzettingsvermogen, heeft ingespannen voor het welslagen van dit projectonderdeel. De vertegenwoordiger van de gemeente stelt dat het zeker de moeite waard was om dit coachingsproject een kans te geven. Wel moet nu een duidelijke beslissing genomen worden over het al dan niet continueren van dit onderdeel.

Meer in het algemeen kan gesteld worden dat de coachingsmedewerkster en vooral ook de supporterscoördinator met veel problematische supporters (individueel) contact hebben. Ook uit de gegevens van het Persinstituut (zie hoofdstuk 4) blijkt dat de supporterscoördinator (ook in vergelijking met andere lokaties) heel hoog scoort wat betreft 'contacten' en 'praten over problemen'.

Subdoel 2: Het bevorderen van zelforganisatie en clubbinding van de side-supporters

Een belangrijk middel om de supporters aan de club te binden is het supportershome. Nadelig is dat de bouw van het home steeds uitgesteld diende te worden en pas aan het begin van het voetbalseizoen '90-'91 geopend kon worden.

De supporterscoördinator heeft de supportersvereniging meer structuur gegeven, maar er is nog steeds geen sprake van een bestuur dat door zijn leden gekozen is. Het bestuur van supportersvereniging is geen duidelijke vertegenwoordiging van de supporters. De politie en de gemeente hebben steeds gesproken met het bestuur van de supportersvereniging, waarbij het feit dat de bestuursleden de achterban onvoldoende vertegenwoordigen nadelig werkt. Hierdoor worden ze niet altijd serieus genomen.

De politie en een vertegenwoordiger van de gemeente stellen dat de bestuursleden regelmatig ongewenste situaties op de tribune hebben helpen voorkomen (onder andere door de 5% regeling). De machtspositie van enkele personen binnen deze vereniging blijft echter groot. Op momenten dat hun positie richting club, gemeente en politie versterkt wordt, verzwakt hun positie in de supportersgroep. Ze moeten dan een keuze maken en kiezen dan meestal voor een positieversterking binnen de supportersgroep: dit betekent dan vaak participeren aan of initiëren van ongewenst gedrag.

De supporterscoördinator heeft een duidelijke positieve bijdrage geleverd aan het verbeteren van de communicatie tussen enerzijds supporters en anderzijds de club, de politie en de gemeente. De supporterscoördinator heeft een functie als intermediair. Dit is een lastige positie. Op het moment dat er een

confrontatie dreigt tussen politie, club en supporters dient hij niet als woordvoerder van één van de instanties op te treden.

Subdoel 3: Het versterken van de band tussen FC Den Haag en de supporters en het meer zicht krijgen in de samenstelling van de doelgroep

Het doelgroeponderzoek heeft een duidelijk beeld geschetst van de doelgroep.

De coachingsmedewerkster heeft - op basis van dit onderzoek - een aantal waardevolle aanknopingspunten voor het project op schrift gesteld.

Gedurende het experiment is de band tussen de supporters en FC Den Haag versterkt. Binnen het bestuur bestaat een toenemende bereidheid om de supporters serieus te nemen. Dit komt onder andere tot uitdrukking in het beschikbaar stellen van een ruimte voor de supporterscoördinator en de coachingsmedewerkster in het stadion, de aanstelling van een beheerder (bestuurslid supportersvereniging) van het home door FC Den Haag en de 5% recette-regeling.

Op momenten dat de macht van de informele leiders (tevens bestuursleden van de supportersvereniging) zwakker wordt, vermindert het contact met hun achterban. Begin 1990 heeft de supporterscoördinator het bestuur verbreed.

3.3 Oordeel over de overige projectonderdelen

Relatie met jeugdwelzijn

De supporterscoördinator en de coachingsmedewerkster hebben contact gezocht met jongerenwerkers en buurthuiswerkers om coaches te werven en om contacten te leggen ten einde gemeenschappelijke activiteiten te organiseren ten behoeve van de doelgroep supporters.

Een aantal jongerenwerkers wordt ingeschakeld bij de begeleiding van supporters. Dit is een positieve ontwikkeling. Toch zal het jongeren-, club- en buurthuiswerk nog meer ingeschakeld moeten/kunnen worden. Een groot deel van de jongeren⁸ bezoekt regelmatig een buurt- of jongerencentrum. Wel wordt - in het algemeen - gesteld dat het jongeren-, club- en buurthuiswerk zal moeten veranderen (meer structuur, meer normen).

Onduidelijk is of inmiddels elementen van de coachingsmethode gebruikt worden in het jongerenwerk.

Begeleiding bij uit- en thuiswedstrijden

Door de politie wordt de samenwerking met de supporterscoördinator als zeer constructief beschouwd. In het algemeen stelt de vertegenwoordiger van de politie dat hun optreden in het seizoen '89-'90 meer repressief en meer geprofessionaliseerd (sneller ME-inzet, video) is. Hij onderkent dat repressie slechts een tijdelijke oplossing is. Sociale preventie, bij de politie tot uitdrukking komend in kennen en gekend worden, is daarnaast noodzakelijk.

Activiteiten op het gebied van recreatie en vrijetijdsbesteding

In Den Haag heeft de supporterscoördinator niet veel tijd besteed aan het organiseren van recreatieve activiteiten. Na de opening van het supportershome verwacht men dat er meer activiteiten georganiseerd zullen worden door de speciaal daarvoor in het leven geroepen werkgroep.

⁸ Uit het doelgroepenonderzoek blijkt dat ruim 70% van de geïnterviewde side-supporters regelmatig een buurt- of jongerencentrum bezoekt.

4 Uitkomsten van de nameting onder de supporters van Midden-Noord en CIV-gegevens

4.1 Resultaten nameting

In het kader van de nameting van de effectevaluatie zijn in maart 1990 36 supporters van FC Den Haag ondervraagd. Een deel van de vragenlijst had betrekking op participatie en beoordeling van onderdelen van het project. Van de 36 respondenten hebben 18 meegedaan aan de voormeting. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste resultaten.

Het kennen van en de contacten met supporterscoördinatoren

- De meeste supporters zijn op de hoogte dat er supporterswerker(s) zijn aangesteld (91%). Onduidelijkheid is er echter met betrekking tot de vraag of er 1 of 2 supporterscoördinatoren zijn. Ongeveer 40% houdt het op één coördinator, hetzelfde percentage op twee, terwijl de rest het niet weet⁹.
- Bijna de helft van de respondenten (49%) kent de supporterscoördinator vrij goed, vijftien (46%) kennen hem/haar¹⁰ vrij goed. Slechts één respondent kent hem/haar alleen van naam, terwijl één hem/haar helemaal niet kent.
- Van degenen die de supporterswerker(s) kennen, heeft ruim 40% regelmatig contact met hem/haar, ruim 40% heeft wel eens met hem/haar gepraat terwijl de rest hem/haar wel eens heeft gezien (13%) of hem/haar kent van horen zeggen (3%).
- De meeste respondenten (66%) hebben de supporterscoördinator(en) in het eigen stadion leren kennen en 13% in de combi-trein. De contacten kwamen ongeveer even vaak tot stand, uitgaande van de supporterscoördinator als door de supporters zelf.

Het takenpakket van de supporterscoördinatoren

Driekwart van de respondenten zien het organiseren van recreatieve activiteiten als een belangrijke taak voor de supporterscoördinatoren. Zelf iets organiseren (70%) en orde handhaven bij reizen (67%) worden ook vaak genoemd, maar het handhaven van orde op de tribune (25%) wordt slechts in beperkte mate als taak gezien. Men ziet voor de supporterscoördinator wel een taak weggelegd bij het bieden van informatie bij problemen (61%), maar weer minder bij het bieden van informatie over cursussen (36%).

Praten met supporterscoördinatoren over problemen

Van degenen die de supporterscoördinatoren kennen, spreekt ruim 30% wel eens over zijn problemen met hem/haar.

Degenen die dat niet doen, bespreken hun problemen met anderen. Problemen die men met de supporterscoördinator bespreekt, hebben betrekking op school, relaties, huisvesting, financiën, problemen thuis, het werk, drugs en vooral politie en justitie. Men heeft die gesprekken meestal als zinvol ervaren.

⁹ Ten behoeve van het project zijn twee medewerkers aangesteld: een supporterscoördinator en de coachingsmedewerker.

¹⁰ Zie vorige noot.

Deelname en waardering georganiseerde sportactiviteiten

De mate waarin de geïnterviewde supporters bekend zijn met diverse activiteiten varieert nogal. Het tafelvoetbaltoernooi is slechts bekend bij 28% van de supporters, het bezoek EK bij 50%, contacten met spelers bij 58%, de side-krant (Fan Mail) bij 63%, het veldtoernooi bij 70%, het kiezen van de speler van de dag bij 75% van de supporters en het zaalvoetbaltoernooi bij 81%.

Over het algemeen is de participatiegraad nogal laag. Vooral activiteiten die dicht aanleunen tegen het voetbalgebeuren vindt men wel leuk, zoals het kiezen van de speler van de dag, contacten met spelers, trainer en bestuur, het zaalvoetbaltoernooi, voorlichting voetbalvandalisme, beheer bar en het supportershome.

Mening over optreden van supporterscoördinator

Van degenen die de supporterscoördinator kennen, is het merendeel tevreden. Een derde van de respondenten (33%) is heel tevreden, 37% is enigszins tevreden en 30% is (enigszins) ontevreden. Dit positieve oordeel is ook van toepassing op specifieke activiteiten als het optreden tijdens het reizen naar uitwedstrijden en bij thuiswedstrijden. De helft vindt het optreden van de supporterscoördinator bij beide activiteiten goed, ongeveer 30% vindt dat het wel gaat en ongeveer 20% vindt het slecht.

Conclusies

Aangezien slechts een deel van de problematische voetbalsupporters zijn geïnterviewd, kunnen hier alleen voorzichtige conclusies worden getrokken. De evaluatievragen hebben vooral betrekking op de supporterscoördinator. De functie en het takenpakket van de coachingmedewerkster veronderstellen een andersoortig contact, namelijk een zeer intensief contact met een kleine groep.

De meeste supporters zijn op de hoogte dat er supporterswerker(s) zijn aangesteld, en iets minder dan de helft van deze supporters heeft regelmatig contact met de werker(s).

Als belangrijkste **taken** van de supporterscoördinator zien de supporters het vervullen van de vrije tijdsbesteding, het zelf iets organiseren en het orde handhaven bij reizen. Opmerkelijk genoeg zijn dit taken, waar de supporterscoördinator over van mening is dat ze **niet** tot zijn takenpakket behoren. Een taak die volgens supporterscoördinator én supporters behoort tot het takenpakket van de supporterscoördinator is het geven van informatie bij problemen. Bijna eenderde van de geïnterviewde supporters bespreken daadwerkelijk wel eens hun problemen met de supporterswerker(s). De gevoerde gesprekken worden als zinvol ervaren.

Het merendeel van de geïnterviewde supporters is tevreden over het **optreden** van de supporterscoördinator, ongeveer 20% is daarentegen niet tevreden over de supporterscoördinator tijdens (uit en thuis)wedstrijden.

In Den Haag is niet veel aandacht besteed aan het organiseren van **activiteiten** op het gebied van recreatie en vrije tijdsbesteding. De participatiegraad bij de georganiseerde activiteiten is laag. Wel is er veel interesse voor activiteiten die direct met het voetbalgebeuren te maken hebben (kiezen van de speler van de dag, contacten met spelers, trainer en bestuur,

zaalvoetbaltoernooi). Dit bleek ook duidelijk uit het onder 70 supporters gehouden doelgroeponderzoek¹¹.

4.2 Hoofddoelstelling

Voor het aangeven van de ontwikkeling van het voetbalvandalisme dat gepleegd wordt door supporters van FC Den Haag wordt gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- indrukken van de Haagse politie;
- CIV-gegevens;
- gegevens uit de nameting onder supporters.

Indrukken Haagse politie

Op basis van eigen ervaringen, observaties en gegevens komende vertegenwoordigers van de Haagse politie tot de volgende conclusies:

- Bij de promotie naar de eredivisie (seizoen '89-'90) is het aantal risico-supporters toegenomen. Het beleid heeft, volgens de politie, bij de overgang van eerste- naar eredivisie kansen laten liggen. Door de relatief goedkope kaartjes voor de Midden-Noord tribune zijn de jonge supporters naar Midden-Noord 'gelokt'. Bij de promotie naar de eredivisie is het aantal Midden-Noord supporters toegenomen van 900 tot ongeveer 1700-1800. De nieuwe aanwas heeft geen extra aandacht gekregen. De politie is van mening dat het supportersbeleid niet los gezien kan worden van het algehele beleid (bijvoorbeeld verhogen toegangsprijs Midden-Noord).
- In het begin van het voetbalseizoen '89-'90 zijn onder andere door het gebruik van video-camera's en ME-inzet veel aanhoudingen verricht. Het aantal incidenten is hierna afgenomen. De politie is echter geenszins optimistisch. Ze constateren namelijk een verharding. Er is sprake van steeds extremere vormen van geweld, gepleegd door een kleinere groep (300-400) supporters tussen de 18 en 35 jaar. De politie is van mening dat het incidentenniveau op korte termijn teruggebracht moet worden.
- Vernielingen in het stadion zijn afgenomen, maar buiten het stadion toegenomen. Ook is er een toename van problemen bij uitwedstrijden.
- De Midden-Noord groep is uiteen gevallen in kleinere, wijkgebonden groepjes. Toen het informele leiderschap verminderde begonnen de groepjes onderling te rivaliseren.
- De politie is van mening dat de supporterscoördinator een wezenlijke bijdrage heeft geleverd in het meer aanspreekbaar maken van supporters. Door zijn inspanningen hebben de supporters geleerd dat er voordeel te behalen is door in overleg te treden met de club en de overheid. Ook heeft de supporterscoördinator door als intermediair op te treden een bijdrage geleverd aan een betere communicatie tussen club, politie en gemeente. De supporterscoördinator wordt door de supporters geaccepteerd en zeker ook gewaardeerd. Hij boekt incidentele successen, maar heeft structureel (nog) weinig invloed op de normen van de supporters.

¹¹ Supporters Midden-Noord FC Den Haag. Een doelgroeponderzoek onder side-supporters. Bureau Criminaliteitspreventie en Stichting het Persinstituut (januari 1990)

Gegevens CIV

Het is nogal lastig om de op zichzelf uiterst interessante CIV-gegevens verder te bewerken. Vrij moeilijk is het om vast te stellen wat onder een incident moet worden verstaan. Er kunnen zich namelijk rond één wedstrijd meerdere incidenten voordoen. Bovendien is het niet altijd zo dat uit de protocollen blijkt wie bepaalde handelingen hebben verricht: aanhangers van team A of van team B. Datzelfde geldt voor aanhoudingen. Daarvan is ook niet steeds vermeld van welke club de betreffende aangehoudenen aanhanger zijn. We verzoeken daarom onze bewerking van CIV-gegevens als indicatief te beschouwen en niet meer dan dat.

Bij de poging tot kwantificering van de inhoud der protocollen is getracht om een indeling te hanteren in gebeurtenissen binnen en buiten het stadion, die dan verder zijn uitgesplitst rekening houdend met het doelwit van gewelddadigheden en de aard van het gedrag. Deze gegevens, van de vier seizoenen waarover gegevens beschikbaar zijn, staan in de hieropvolgende tabel weer-gegeven.

Tabel 1: Incidenten veroorzaakt door supporters van Den Haag in de seizoenen 86-87, 87-88, 88-89 en 89-90

	Doelwit in het stadion of op het parkeerterrein			
	86-87	87-88	88-89*	89-90
- Scheidsrechter	0	1	2	0
- Spelers/trainer(s)	2	4	0	1
- Supporters	3	3	1	2
- Politie	0	0	2	2
- Vernielingen/wangedrag	8	2	1	3

	Doelwit buiten het stadion			
	86-87	87-88	88-89	89-90
- Vernielingen in de trein/ op het station	9	1	2	3
- Bekogelen van de trein	3	4	0	0
- Vernieling van trams/ bussen etc.	5	2	5	4
- Geweldpleging/wapenbezit	5	5	1	5
- Politie	1	1	2	2
- Supporters	2	2	4	4
- Wangedrag/diefstal/dronken- schap/discriminatie	3	1	0	0
Totaal	41	26	20	26

* = In dit seizoen speelde FC Den Haag in de eerste divisie.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat er tot en met seizoen '88-'89 bij FC Den Haag sprake is van een afname in omvang en frequentie van voetbalvandalisme. Het laatste voetbalseizoen, waarin FC Den Haag weer in de eredivisie speelde, is het voetbalvandalisme weer toegenomen. Opvallend is vooral de toename van wapenbezit en geweldpleging. Ook stijgt het aantal vernielingen.

Nameting onder supporters Den Haag

De antwoorden die zijn opgenomen in bijlage 1 van de respondenten uit Den Haag geven duidelijk aan dat deze respondenten het seizoen '89-'90 minder hebben geparticipeerd in voetbalvandalisme dan het seizoen ervoor.

Dat geldt althans voor het vechten met supporters van de tegenpartij, voor het pesten van agenten en supporters, voor vernielingen in het stadion en in de trein, het gooien van fruit en dergelijke. Wel scheldt men meer op supporters van de tegenpartij, fluit men spelers van de tegenpartij en scheldt men de scheidsrechter meer uit. Dit duidt op een enorme toename van meelevend gedrag die wellicht voortkomt uit het feit dat Den Haag inmiddels weer in de eredivisie speelt. De politie is van mening dat er minder gevochten wordt, omdat de supporters beter van elkaar gescheiden worden. Door deze repressieve aanpak is er sprake van een wankel evenwicht.

Een zeer opmerkelijke toename heeft zich voorgedaan op het gebied van blowen tijdens het kijken of onderweg naar de wedstrijd. Dit gegeven is onder andere naar aanleiding van de gegevens uit het doelgroeponderzoek in de begeleidingscommissie herhaaldelijk aan de orde geweest. De supporterscoördinator en de politie constateren bovendien dat er gedeald wordt op het vak. Ze trachten dit aan te pakken.

In antwoord op de vraag of het voetbalvandalisme bij Den Haag is toe- of afgenomen, blijken de meeste geïnterviewde jongeren de indruk te hebben dat het afneemt. (zie tabel 3).

Tabel 3: Mening omvang voetbalvandalisme eigen club

	abs	%
- toegenomen	4	11.1
- gelijk gebleven	7	19.4
- afgenomen	24	66.7
- geen mening	1	2.8

Opmerkelijk is wel dat men die afname in mindere mate van toepassing vindt voor eigen gedrag. Slechts eenderde van de respondenten geeft namelijk aan dat men in mindere mate participeert aan voetbalvandalisme.

Tabel 4: Omvang eigen gedrag voetbalvandalisme

	abs	%
- doe meer mee	4	11.1
- het zelfde	16	44.4
- minder	13	36.1
- geen antwoord	3	8.3
Totaal	36	100%

Tot besluit is nagegaan of er een verband bestaat tussen het oordeel over de eigen participatie in voetbalvandalisme en een aantal andere variabelen. Het betreft achtereenvolgens:

- het kennen van supporterscoördinatoren;
- contacten met de supporterscoördinator over problemen.

Deze analyse levert de volgende resultaten op:

Uit tabel 20 (bijlage 1) blijkt dat in Den Haag de meeste jongeren de supporterscoördinator(en) kennen. Voor de Haagse situatie differentieert deze tabel onvoldoende om uitspraken te kunnen doen. Uit een verdere analyse blijkt dat driekwart van de geïnterviewde supporters, die zeggen dat ze meer voetbalvandalisme plegen, de supporterscoördinator vrij goed kennen. Dit kan betekenen dat:

- supporterscoördinatoren intensiever contact leggen met jongeren die zich schuldig maken aan voetbalvandalisme òf
- supporterscoördinatoren, ondanks het intensieve contact, jongeren niet kunnen afhouden van voetbalvandalistisch gedrag.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

Op basis van het voorgaande kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- **De doelgroep wordt bereikt**

De coördinator wordt gekend door een groot deel van de supporters. Dit wordt bevestigd in de nameting, die gehouden is onder een deel van de supporters. Ook heeft hij met een grote groep (80-90 supporters) regelmatig contact. Deze groep bestaat met name uit jongeren, die betrokken zijn bij projectonderdelen, zoals de bestuursleden van de supportersvereniging, de redactieleden van Fan Mail, enz. Verder praat een groot aantal supporters over hun problemen met de supporterscoördinator en tevens wordt geconstateerd dat de supporters beter aanspreekbaar zijn geworden.

De supporterscoördinator heeft niet als taak activiteiten voor de doelgroep te organiseren, maar wel om supporters die zelf activiteiten organiseren te begeleiden.

- **Gematigd positief oordeel projectaanpak**

De theoretische, methodische onderbouwing van het Coachingsproject is goed. In de praktijk had de justitiële aanpak echter niet de beoogde effecten. De deelname van jongeren aan Coaching op vrijwillige basis is gedurende het experiment onvoldoende getoetst. Op korte termijn zal besloten moeten worden of dit onderdeel wel of niet gecontinueerd wordt.

Het overleg tussen de bestuursleden van de supportersvereniging is door de inspanningen van de supporterscoördinator verstevigd. De supporterscoördinator is er echter niet in geslaagd om de supportersvereniging als vereniging te laten functioneren: het bestuur is niet gekozen en er worden geen ledenvergaderingen gehouden.

Doordat het supportershome pas aan het begin van het seizoen '90-'91 geopend kon worden, was er gedurende het experiment geen ontmoetingspunt voor recreatieve en sportieve activiteiten.

Door het project, en dan met name de inspanningen van de supporterscoördinator, is de relatie tussen de club, politie, gemeente en supporters verbeterd. De politie is tevreden over de samenwerking met de supporterscoördinator, onder andere rond de uit- en thuiswedstrijden van FC Den Haag.

De rol van het jeugdwelzijn is met name in de laatste fase toegenomen. Er bestaan concrete ideeën om deze zinvolle rol uit te breiden.

Vanaf het begin van het project is veel aandacht besteed aan begeleiding bij uit- en thuiswedstrijden. Bij de begeleiding bij uitwedstrijden is samenwerking met de spoorwegpolitie zeer essentieel. Met name gedurende het eerste experimentsjaar was de samenwerking tussen de spoorwegpolitie en de supporterscoördinator zeer intensief. Na een periode waarin het contact minder goed verliep is - mede door toedoen van de begeleidingscommissie - het contact op een positief niveau gestabiliseerd.

- **Afname omvang voetbalvandalisme**

De omvang van het voetbalvandalisme is, ondanks de promotie naar de eredivisie in seizoen '89-'90, sinds de start van het experiment afgenomen. Er lijkt echter een kleine hardere 'harde' kern te zijn ontstaan. Opvallend is de toename van wapenbezit, geweldpleging en (poly)druggebruik. Vernielingen zijn in het stadion afgenomen, maar buiten het stadion toegenomen. Ook is er sprake van een toename van problemen bij uitwedstrijden. De supporterscoördinator heeft geen taak in het interveniëren bij dreigende relletjes.

Aangezien de leden van de ontstane 'hardere' kern allen boven de 18 jaar zijn komen ze niet in aanmerking voor het Coachingsproject.

5.2 Aanbevelingen

Het wordt van belang geacht om de sociaal-preventieve¹² aanpak bij FC Den Haag te continueren. De begeleidingscommissie is van mening dat het werk van de supporterscoördinator gecontinueerd zal moeten worden.

Bij de komende discussie over een mogelijke continuering van het Haagse supportersproject zal aandacht besteed moeten worden aan inhoudelijke en organisatorische aspecten. Er zal een duidelijk projectplan opgesteld moeten worden. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van het beleidswerkplan van de supporterscoördinator en de coachingsmedewerkster.

Wat betreft het **Coachingsproject** moet besloten worden om of fundamentele wijzigingen door te voeren of om met dit onderdeel te stoppen. Bij de eventuele aanpassing van het individuele aanbod kan sneller en meer expliciet aangesloten worden bij een probleem dat door een jongere ook als zodanig ervaren wordt. Gedragsverandering kan heel goed een secundaire doelstelling zijn. Er kan gebruik gemaakt te worden van positieve ervaringen in andere projecten bijvoorbeeld ten aanzien van werkgelegenheid. Ook kan gedacht worden aan een aansluiting bij een nieuw project dat waarschijnlijk opgestart gaat worden, namelijk het project 'Pak 'm' (Projectaanpak kleinere milieu-vervuiling), waarbij servicegroepen geformeerd worden die wijkgericht iets aan vandalisme gaan doen.

Duidelijk is dat het huidige aanbod geen breed draagvlak (meer) heeft binnen de lokale begeleidingscommissie.

Een ander belangrijk aandachtspunt is het functioneren van het **supporters-home**. FC Den Haag heeft een duidelijke beheerovereenkomst op papier gezet. Zeker ook in de beginperiode zullen duidelijke normen gesteld dienen te worden en gecontroleerd te worden of deze nageleefd worden door FC Den Haag. De aanknopingspunten zoals geformuleerd door de coachingsmedewerkster op basis van het doelgroepenonderzoek kunnen hiervoor gebruikt worden. Zoals bijvoorbeeld het niet-tolereren van druggebruik. In dit stadium dienen er geen compromissen gesloten te worden. Ook wordt de aanbeveling gedaan om kennis nemen van de ervaringen die andere clubs, bijvoorbeeld Feyenoord, Ajax en Go Ahead Eagles hebben opgedaan met een supportershome.

In de komende periode zal de structuur van de **supportersvereniging** nog verder verbeterd dienen te worden. Het bestuur zal een duidelijke(re) verte-

¹² Naast sociaal preventieve maatregelen zal in de komende periode ook expliciet aandacht besteed moeten worden aan techno-preventieve maatregelen, zoals het ombouwen van staan- in zitplaatsen, het vaker gebruiken van video-apparatuur en het maken van een toelatingsregeling.

genwoordiging moeten worden van de achterban. Ook dient er duidelijkheid te komen over de besteding van de 5%-regeling. Als de structuur niet verbeterd wordt kan de 5%-regeling (tijdelijk) afgeschaft worden. Wel is het van het grootste belang dat het contact met de doelgroep c.q. de bestuursleden in stand wordt gehouden.

Er zal getracht moeten worden een meer actieve rol van het **jongerenwerk** te bewerkstelligen, bijvoorbeeld ten aanzien van werkgelegenheidsprojecten.

Verder dient de functie-invulling van de **supporterscoördinator** nader geanalyseerd te worden. Er kan gekeken worden naar de invulling van de functie van de supporterscoördinator in de andere lokaties. Al eerder is opgemerkt dat de coördinator niet als woordvoerder voor of de club of de supporters dient op te treden.

Hoewel de band tussen het bestuur van **FC Den Haag** en de supporters gedurende het project wel verbeterd is blijft dit een punt van aandacht. Een nadeel zijn de vele bestuurswisselingen. De rol van de club als de hoofdverantwoordelijke blijft te marginaal. Ze dienen meer structurele invulling te geven aan het supportersbeleid. De begeleidingscommissie is van mening dat de club invulling dient te geven aan het KNVB-beleid. Op momenten dat de positie van het bestuur verminderd, verminderd ook de aandacht voor de supporters.

In **organisatorisch** opzicht verdient het ten eerste aanbeveling dat er duidelijke taken en bevoegdheden geformuleerd worden van de begeleidingscommissie en verder dat :

- er binnen de begeleidingscommissie een duidelijke coördinatierol vervuld gaat worden door een van de ambtelijke vertegenwoordigers of FC Den Haag;
- de besluitvorming binnen de begeleidingscommissie door deze functionaris wordt gestimuleerd;
- het aantal leden sterk wordt gereduceerd.

Bijlage 1: Tabellen Den Haag (n=36)

Tabel 5: Gooien van fruit e.d. ten opzichte van vorig seizoen

minder vaak :	10	respondenten	(27.8%)
hetzelfde :	9	respondenten	(25%)
vaker :	1	respondenten	(2.8%)
nooit :	14	respondenten	(38.9%)
geen antw. :	2	respondenten	(5.6%)

Tabel 6: Gebruik alcohol onderweg naar wedstrijden t.o.v.vorig seizoen

minder vaak :	3	respondenten	(8.3%)
hetzelfde :	12	respondenten	(33.3%)
vaker :	4	respondenten	(11.1%)
nooit :	16	respondenten	(44.4%)
geen antw. :	1	respondenten	(2.8%)

Tabel 7: Blows tijdens kijken/of onderweg naar wedstrijd t.o.v.vorig seizoen

minder vaak :	-	respondenten	(-)
hetzelfde :	13	respondenten	(36.1%)
vaker :	9	respondenten	(25%)
nooit :	14	respondenten	(38.9%)
geen antw. :	-	respondenten	(-)

Tabel 8: Uitschelden supporters tegenpartij t.o.v. vorig seizoen

minder vaak :	5	respondenten	(13.9%)
hetzelfde :	16	respondenten	(44.4%)
vaker :	9	respondenten	(25%)
nooit :	5	respondenten	(13.9%)
geen antw. :	1	respondenten	(2.8%)

Tabel 9: Gooien vuurwerk t.o.v. vorig seizoen

minder vaak :	2	respondenten	(5.6%)
hetzelfde :	7	respondenten	(19.4%)
vaker :	1	respondenten	(2.8%)
nooit :	26	respondenten	(72.7%)
geen antw. :	-	respondenten	(-)

Tabel 10: Vernielingen in trein etc. t.o.v. vorig seizoen

minder vaak	:	7	respondenten	(19.4%)
hetzelfde	:	4	respondenten	(11.1%)
vaker	:	4	respondenten	(11.1%)
nooit	:	21	respondenten	(58.3%)
geen antw.	:	-	respondenten	(-)

Tabel 11: Uitfluiten spelers tegenpartij t.o.v. vorig seizoen

minder vaak	:	4	respondenten	(11.1%)
hetzelfde	:	20	respondenten	(55.6%)
vaker	:	8	respondenten	(22.2%)
nooit	:	4	respondenten	(11.1%)
geen antw.	:	-	respondenten	(-)

Tabel 12: Uitschelden scheidsrechter t.o.v. vorig seizoen

minder vaak	:	1	respondenten	(2.8%)
hetzelfde	:	20	respondenten	(55.6%)
vaker	:	13	respondenten	(36.1%)
nooit	:	2	respondenten	(5.6%)
geen antw.	:	-	respondenten	(-)

Tabel 13: Vernielingen in stadion t.o.v. vorig seizoen

minder vaak	:	5	respondenten	(13.9%)
hetzelfde	:	8	respondenten	(22.2%)
vaker	:	3	respondenten	(8.3%)
nooit	:	20	respondenten	(55.6%)
geen antw.	:	-	respondenten	(-)

Tabel 14: Gooien bommen, strikers t.o.v. vorig seizoen

minder vaak	:	3	respondenten	(8.3%)
hetzelfde	:	7	respondenten	(19.4%)
vaker	:	2	respondenten	(5.6%)
nooit	:	23	respondenten	(63.9%)
geen antw.	:	1	respondenten	(2.8%)

Tabel 15: Pesten agenten, suppoosten t.o.v. vorig seizoen

minder vaak	:	9	respondenten	(25%)
hetzelfde	:	14	respondenten	(38.9%)
vaker	:	6	respondenten	(16.7%)
nooit	:	7	respondenten	(19.4%)
geen antw.	:	-	respondenten	(-)

Tabel 16: Meenemen wapens t.o.v. vorig seizoen

minder vaak	:	1	respondenten	(2.8%)
hetzelfde	:	3	respondenten	(8.3%)
vaker	:	-	respondenten	(-)
nooit	:	32	respondenten	(88.9%)
geen antw.	:	-	respondenten	(-)

Tabel 17: Gooien stenen t.o.v. vorig seizoen

minder vaak	:	2	respondenten	(5.6%)
hetzelfde	:	11	respondenten	(30.6%)
vaker	:	4	respondenten	(11.1%)
nooit	:	19	respondenten	(52.8%)
geen antw.	:	-		(-)

Tabel 18: Bekogelen treinen t.o.v. seizoen

minder vaak	:	2	respondenten	(5.6%)
hetzelfde	:	8	respondenten	(22.2%)
vaker	:	5	respondenten	(13.9%)
nooit	:	21	respondenten	(58.3%)
geen antw.	:	-		(-)

Tabel 19: Vechten met supporters tegenpartij t.o.v. vorig seizoen

minder vaak	:	8	respondenten	(22.2%)
hetzelfde	:	13	respondenten	(36.1%)
vaker	:	5	respondenten	(13.9%)
nooit	:	9	respondenten	(25%)
geen antw.	:	1	respondenten	(2.8%)

Tabel 20: Kennen supporterswerker en ontwikkeling voetbalvandalisme

Ontwikkeling voetbalvandalisme	Kent supporters- coördinatoren van naam of goed		Kent supporters- coördinatoren niet of nauwelijks	
	abs	%	abs	%
doe meer mee	4	14%	0	0%
hetzelfde	14	50%	1	50%
minder	10	36%	1	50%
Totaal	28	100%	2	100%